

SZÜCS GÁBOR

VÉGSZÓ A HORDÓRÓL

Még a múlt héten is kaptunk levelet. S ahhoz képest, hogy egy pontosan nyolc hónappal ezelőtt kezdődött ügyről szól, indulata, sürgetése azt jelzi: nincs elévülés... Többek között ezt írta Huszár Éva Budakeszi: „Körülbelül fél évvel ezelőtt ön mélyen a szemembe nézett és megígérte: a Kurír saját költségén egy meg nem nevezett országban bordóügyben vizsgálatot végeztet, melynek eredményét – legyen az akármilyen – közölni fogják velünk. (...) Gondolom, megérti: undok, szégyenteljes dolog az, ha az ember egy olyan országban él, melynek szabadon választott parlamentjében elbangozhat, s főleg büntetlenül egy »Hordót a zsidónak!« típusú bekiabálás. Ha ezt érti, azt is érteni fogja, hogy ennél csak az a borzasztóbb, ha egy ilyen eset utólag agyonhallgatható, s az állampolgár ugyanúgy bütyének nézhető, mint az elmúlt akárhány évben. Fentiekből persze az is következik, hogy amíg ön nem közli vizsgálatuk eredményét, addig önnél a labda, vagyis ön néz bütyének mindnyájunkat. Vagy másképp gondolja?»

Nem gondolom másként. De higgye el, kedves Huszár Éva, nemcsak az ön levele, nemcsak a nyolc hónapja szinte hetente érkező levelek, telefonhívások tartják életben ezt az ügyet, hanem szakmai becsületünk, az adott szó iránt érzett tisztelet is. S azt is higgye el, hogy a múlt hónapokkal nem csökkent vágyunk a tisztázás iránt, s vártunk-vártunk, ameddig csak lehetett. De végtére is egyszer minden történet véget kell hogy érjen, s az is információ, ha nincs vagy legalábbis nem érkezett meg a várva várt információ.

De szaladjunk kicsit vissza az időben, s idézzük fel az elmúlt nyolc hónap kronológiáját.

1990. szeptember 18-án a Parlamentben dr. Tölgyessy Péter a miniszterelnökhöz interpellált. Az interpellációban élesen támadta a koalíciót, s mezőgazdasági politikája miatt különösen a Kiszgazdapártot. Az éles támadás kormányzati részről közbekiabálásokat, akkori-ban még szokatlan parlamenti botrányt okozott:

Dr. Tölgyessy: *Hölgyeim és uraim, a feladatok mérete óriási, mégsem a sürgősség tudata vezérel...*

Moraj, elégedetlenség, taps. Férfihang: *Hát ez egy tragédia!* Másik férfihang: *Hordót!* (Távolról, alig hallható.)

Többek: *Hordót, bordót!*

Dr. Torgyán József: *Hordót!* A kórus ezt a szót ismétli, általános hangzavar. Újra felismerhető Torgyán hangja.

Solt Ottília: *Akinek nem teszük, menjen ki!* (A mondat második fele nem érthető tisztán, a menjen ki lehet miért nem megy ki is.)

Távoli bekiabálás, férfihang, talán azt mondja: *Asarkodunk.*

Dr. Torgyán újra hordót kiabál.

Vörös Vince, házelnök: *Csendet kérnék!*

S ekkor a zúgásban és a hangzavarban elhangzik egy mondat, amely nyolc hónapja

Sajtótájékoztató a Kurírban

Fotó: GRNÁK LÁSZLÓ

okoz problémát a magyar közéletben. Az ominózus mondat így kezdődik: Hordót a – s nem egészen tudni, hogyan folytatódik. Azt mondta volna az ismeretlen kiabáló, hogy „Hordót a zsidónak!”, vagy azt: „Hordót a zsidónak!”

A Kurír másnap egy vidéki olvasótól kazettát kapott és egy levelet, amelyben azt a szinte hihetetlen állítást közölte a lappal, miszerint a parlamentben már nyilvánosan zsidónak. Mi meghallgattuk a kazettát, a szerkesztőségben rendelkezésre álló kitűnő technikai rendszeren ötször is, tiszser is, százszer is, s valamennyien úgy hallottuk, igen, ez hangzott el: „Hordót a zsidónak!” Másnap bekértük a Televízió eredeti képanyagát, s a széles sávú profi videorendszerünkön újra meggyőződhattünk: ez történt a Parlamentben. A szeptember 24-i számunkban ország-világ elé tártuk a kazettáról hallható mondatot, s vizsgálatot követeltünk.

Elindult a lavina. A témát valamennyi párt és valamennyi médiatárs fölkapta, ki-ki hozzászólt, kijelentett és felszólított, füle és vérmérséklete szerint. A parlamentben ad hoc bizottság alakult az eset kivizsgálására, s mivel ők is azt hallották, amit mi, Szabad György, az Országgyűlés elnöke bocsnatott kért a zsidó hitközségtől. Sőt ügyészi vizsgálatot is kezdeményezett.

Időközben némi vitánk támadt a tv-híradóval, amely, ki tudja, miért, kötelességének érezte bebizonyítani, hogy egészen biztosan ez a változat az igazi: „Hordót a zsidónak!” Az általuk készített összeállításához kétséget kizáróan megválták az eredeti képanyagot, de ennél is súlyosabb hiba: a kép alján folyamatosan kiírták, mit is kell hallani... Vagyis a parlamenti közvetítés

eredeti képkockái alá futó szövegben másolták alá: „Hordót a zsidónak, hordót a zsidónak!”

Némi polémia került sor ezért közöttünk, s ez ügyben a Kurír sajtótájékoztatót szervezett a szerkesztőségben. Ezen a sajtótájékoztatóon lejátszottuk az eredeti és a Híradó által manipulált változatot, és hadd mondjuk azt: a híradós kollektívát leszámítva senki nem vokolt a „Hordót a zsidónak!” változat mellett...

S valahogy ettől kezdve lett a hordóügy igazán a Kurír, hiszen a pszichológiában ismert kiscsoport-terápiaként alakultak a szerepek: a Kurírt szerették volna úgy aposztrofálni, mint akinek érdeke fűződik a „Hordót a zsidónak!” változathoz, a Tv a másik változatot erőltette, s a pártok is színt vallottak: az MDF kikérte magának, az SZDSZ az ellenkező oldalra állt. Hogy ezek a szereposztások milyen értelmetlen módon történtek, arra ugyancsak hadd emlékeztessük az olvasót: október 16-án dr. Kónya Imre tollal ragadott, hogy az MDF képviselőcsoportja nevében(?) feljelentse a Kurírt a legfőbb ügyésznel. A Kurírt, aki eszerint egyedül felelős ezért a botrányért... S úgy vélte, ezt könnyen teheti, hiszen időközben, október 12-én megszületett a Legfőbb Ügyészség vizsgálatának eredménye, amely bizonyította, hogy a közbeszólás ez volt: „Hordót a zsidónak!” (Csupán csak a fonal elvárrásaként írjuk: a legfőbb ügyész a Kónya-féle feljelentésre úgy reagált, ahogy Európában szokás, ahol általában nem az újságírók okai minden bajnak.)

Az ügyészi vizsgálat lezárása után jómagam ismét a tv-híradó képernyője elé kerültem (lásd: kiscsoport-terápia), ahol a riporter mosolyogva-gúnyosan kérdezte: nos hát mit is szölok

én a vizsgálathoz, amely nem látszik igazolni a Kurír állítását? Akkor azt mondtam, hogy elfogadjuk a vizsgálat eredményét, de nincs kedvünk az időközben magunk által is elindított vizsgálatot leállítani. Viszont ha az meglez, eredményeiről is tájékoztatást adunk.

Miért mondtam ezt? 1. Mert azt mondták, hogy a Kurírtól kapott kép- és hanganyag értékelhetetlenül rossz minőségű. Holott mi azt a Televíziótól kaptuk, profi minőségben.

2. Mert mindkét vizsgálat (az egyik az MTA Nyelvtudományi Intézetében, a másik a Közlékdési Dokumentációs Vállalatnál készült) igénybe vette az Országgyűlésen készült rádiófelvételt, amelynek minőségét jobbnak ítélték, mint a televíziós hanganyagot. Igen ám, csak hogy a Televízió mikrofonjai máshol voltak, mint a Rádió mikrofonjai, így egyáltalán nem biztos, hogy az, ami a televízióban hallható(?) volt, az a Rádió felvételein is megtalálható.

3. Mert egyik vizsgálatot végző szerv sem rendelkezett azokkal a modern, digitális hanganalizátorokkal, amelyek pedig szükségesek lettek volna a megkérdőjelezhetetlen döntéshez.

4. Mert mit szölok azokhoz a megállapításokhoz, amelyek a „szónok” és a „zsidó” szavak fonetikai elemzéséből következnek? Például ehhez: „Percepciók kísérletekkel objektív bizonyított tény, hogy az alsó frekvenciák jelentős torzulása esetén (pl. zaj hatása) az i azonosításának irányába tolódik el, növekvő felismerési arányban.” Vagy ehhez: „Interferencia-jelenségek okozzák, hogy az eredetileg egyértelműen sz másalhangzó a zöngés másalhangzó hatására mintegy »zöngésedik«, s a beszéd-

percepcióban a felismerése a zöngés réshangok (z, zs) kategóriájába tolódhat el.” Avagy ehhez: „Az n másalhangzó felismeréséhez a megfelelő intenzitásérték fontos komponens, annak hiányában a korrekt azonosítás harminc százalékra csökkent. (...) Ha az n gyengül (pl. zaj, interferencia stb.), akkor az n helyett d-szerű hangot hallhatunk.”

Hát valahogy így (is) lehet a szónokból zsidó...

5. Mert a vizsgálatok hanganyagát nem engedték nyilvánosságra hozni.

6. Mert senki nem merte vállalni a legegyszerűbb megoldást, még képviselői felszólításra sem, hogy tudniillik álljon fel a parlament nyilvánossága előtt, és mondja azt: igen, én kiabáltam, hogy „Hordót a zsidónak”. Nem akadt vállalkozó...

7. Mert egész egyszerűen nem volt kedvünk leállítani saját vizsgálatunkat.

Most először, talán szóljunk ezekről is részletesen.

Összesen öt kazettát próbáltunk szétküldeni legjobb tudásunk szerint, de valljuk be, meglehetősen amatőr módon. (Olykor olyanok voltunk, mint a számháborúzó kiscserkészek, akik azt hiszik, igazi háborúba kerültek. A konspiráció összes szabályait betartva csempész-tük át a kazettákat a határon, miközben, gyanú szerint, a kutya sem figyelt ránk.) Két kazetta magyarországi laboratóriumba került. Az egyik a mai napig nem érkezett vissza, a másik azonban csak alapszínvonalú hangtechnikai beavatkozásokra volt képes. Vagyis olyanokra, amilyenekre az ügyészi vizsgálatot végző másik két intézet is. A lassításokkal és gyorsításokkal, hangszínvágókkal és modulációkkal elkészített sok tucatnyi változatot bemutattam a Kurír egyik vezetői értekezletén. S itt győ-

zöttem meg arról, hogy mindaddig, amíg nem sikerül egy kristálytisza, mindenki számára csak és kizárólag egyféleképpen hallható és értelmezhető változatot készítenünk, addig nincs értelme a nyilvánosság elé állni. Ezt a kazettát ugyanis a hús hallgató fele így, fele amúgy hallotta. Ahogy akarta. Vagyis ahogy szeretete volna hallani...

A külföldi országok közül Izrael kizártuk, hiszen úgy éreztük, nem volna célszerű ott vizsgáltatnunk az anyagot, hiszen ha véletlenül a „Hordót a zsidónak!” változatot derítik ki, senki nem hinne az ügy tisztaságában. Elküldtünk hát egy kazettát Ausztriába, ahonnan azt a választ kaptuk, ilyen típusú vizsgálatot csak bírósági ítéletre végeznek el. Egy másik videokazettát elküldtünk Amerikába, ahonnan visszaérkezett egy hangszalagra történt átírás; azt hitték talán, hogy mi nem tudtuk a videoanyagot hanganyagra átírni? Egy harmadik kazettát pedig elküldtünk Németországba, ahonnan a mai napig nincs válasz.

Am az idő múlik. Ami nem oldódott meg nyolc hónap alatt, miért oldódna meg kétszer nyolc hónap alatt? A tisztességhez hozzátartozik az is, hogy belássuk, vállalásunkat annyiban nem tudtuk teljesíteni, hogy végleges eredményt produkáljunk, s bár jó szándékunk megkérdőjelezhetetlen, a megoldás amatőr.

Az a mondat tehát most már mindenkinek lelkében élhet csak tovább. S úgy fog hangzani, ahogyan ő akarja. Az ezgakt tények helyett érzésekből, félelmekből vagy éppen gyűlöletből áll majd össze az emlékép. S mivel nem tudjuk bizonyítani, hogy elhangzott-e az a méltatlan mondat, most már csak arról fogunk beszélni, hogy elhangozhatott volna-e az uszító bekiabálás.

S az utóbbi idők történései nem túl szívdérfőek. Az áhitott sajtószabadságban fasizoid lapok jelennek meg. Kormánypárti értelmiségiek tesznek antiszemita nyilatkozatot. A Fővárosi Közgyűlés vitáján egy MDF-es képviselő nyíltan védelmébe vette a zsidóellenes numerus clausus törvényeket.

Zsidózhattak-e a Parlamentben? Talán nem. Akkor talán nem. De néhány napja egy Bogdán nevű MDF-es képviselő beszélt a rádióban, félre nem érthetően, bizonyos pigmeusokról, s e héten egy Dénes nevű képviselő a Parlamentben fejtette ki elméletét bizonyos embertípusokról. S olvasom a tegnapi Kurírban, hogy a Szent Korona című lap pere azzal kezdődött, hogy a vádlott védője – írjuk most már ezt így le – lezsidózta a bíróságot.

Hordót a zsidónak. Jómagam és a Kurír csapata is nagyon szeretnénk remélni, hogy ez hangzott el tavaly szeptemberben. S szeretnénk hinni, hogy elmúlhatnak még ezek az indulatok, eloltható még a parázs. S kívánjuk ezt most, azon a héten, amikor az ország kormányfője Izraelben tiszteletet a holocaust áldozatai előtt.